

УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ МЕТОДИЧНОЇ РОБОТИ ВУЗІВСЬКОЇ БІБЛІОТЕКИ

І.В. Камлик

*Харківський національний медичний університет
Наукова бібліотека*

Проблеми вдосконалення організації методичної роботи бібліотек вузів набули актуальності останнім часом у зв'язку з істотними змінами в суспільно-економічному житті. Трансформувалася адміністративно-управлінська структура: на зміну їй прийшла інша, якій притаманні риси демократизму, самостійності, самоврядування, з впорядкованими взаємовідносинами органів управління і бібліотек, що діють на підставі чинного законодавства України. Сутність, зміст і значення методичної роботи у бібліотечній справі в умовах нової соціокультурної та економічної ситуації оновилися і продовжують трансформуватися.

Вузівські бібліотеки добре розуміють свою місію і завдання, які ставить перед ними сучасна система вищої освіти в Україні. Вони прагнуть ефективно виконувати своє основне завдання по створенню надійної інформаційної бази для подальшого вдосконалення навчального процесу, розширення вільного доступу до інформації, забезпечення науково-дослідної роботи вузу.

Для того, щоб бібліотека швидко реагувала на зміни, які відбуваються в житті вузів, потрібно створити більш ефективну систему управління її методичною роботою.

Аналізуючи сучасний стан управління та організації методичної роботи бібліотек вузів України, можна зазначити, що вона є однією з ключових ланок науково-методичного вектору діяльності. Але, по-перше, кількість публікацій за цією темою обмежена. По-друге, більша частка бібліотечних колективів займаються цим питанням не системно, а епізодично. По-третє, в більшості вузівських бібліотек методичні підрозділи працюють без єдиного напрямку.

Є чимало керівників та методистів вузівських бібліотек, які розуміють, що методичну службу не треба руйнувати, а необхідно поступово удосконалювати, диференційовано впроваджуючи нововведення. Пошуки інноваційних типів управління знайшли найбільш повне відображення в концепції бібліотечного менеджменту, головними завданнями якого є: розробка моделей ефективного аналізу і планування, що забезпечують стратегічні позиції бібліотеки та високий рівень її адаптації до змін [1].

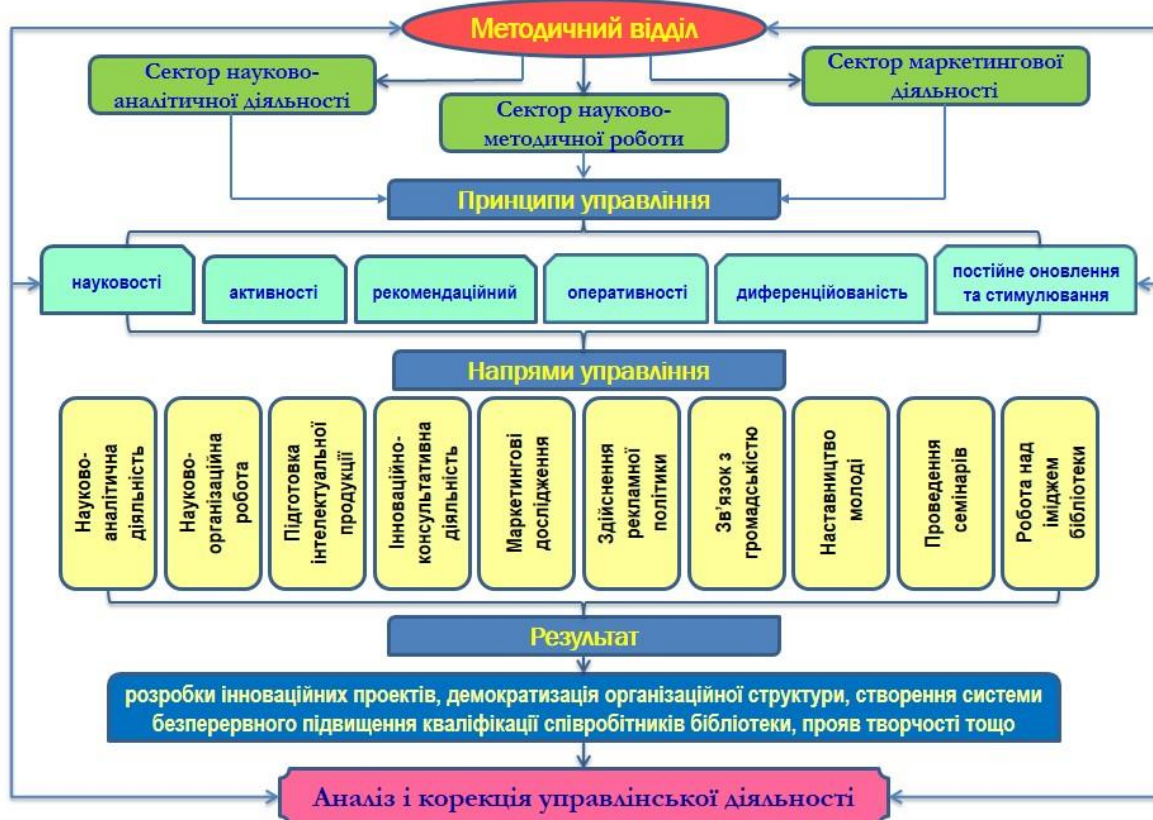
Методична діяльність має бути спрямована на вдосконалення бібліотек, на впровадження в їх практику нових, прогресивних форм і методів. Кожна бібліотека повинна знайти «своє обличчя». Проте виділення окремих напрямів, принципів і функцій методичного забезпечення бібліотечної діяльності не означає їх ізольованості. В реальній методичній практиці вони тісно взаємопов'язані та переплетені [2].

В структурі Наукової бібліотеки Харківського національного медичного університету (НБ ХНМУ) немає відокремленого підрозділу з методичної роботи. Функції методистів виконують завідувачі відділами, які планують, організують і контролюють роботу своїх підрозділів, але при цьому аналізують свій досвід, як методисти. Загальне керівництво методичною роботою здійснює директор НБ ХНМУ. З метою удосконалення всіх напрямків діяльності проводяться наукові дослідження, працюють: Бібліотечна рада, очолювана проректором ХНМУ з наукової роботи із залученням провідних фахівців університету і

бібліотеки; Рада з науково-методичної роботи НБ ХНМУ, до складу якої входять: директор Наукової бібліотеки, заступники директора, учений секретар, працівники бібліотеки з найбільш кваліфікованих і досвідчених спеціалістів.

При розгляді підходів і принципів, за допомогою яких необхідно оптимізувати організаційну структуру управління методичною роботою НБ ХНМУ, можна запропонувати модель оптимізації (рис. 1.), тобто створення відділу науково-методичної роботи з додатковими напрямками та принципами в роботі управління.

Рис. 1. Удосконалена модель організації методичної роботи НБ ХНМУ

До головних принципів методичної роботи НБ ХНМУ поряд з науковим, рекомендаційним та диференційованим підходами у запропонованій моделі додаються нові:

- активність;
- оперативність;
- постійне оновлення та стимулювання.

На сучасному етапі важливими завданнями науково-методичного відділу бібліотеки вузу є формування бібліотекаря як спеціаліста, підвищення й розвиток творчої ініціативи фахівців, диференційована методична допомога працівникам бібліотеки з урахуванням рівня їх професійної підготовки, підвищення бібліотечної культури шляхом організації занять «Школи бібліотекаря», формування позитивного іміджу бібліотеки вищого навчального закладу тощо [3].

У відділі пропонується створення трьох секторів: науково-дослідної роботи, науково-методичної роботи та сектора маркетингових досліджень, які працюватимуть за такими напрямками:

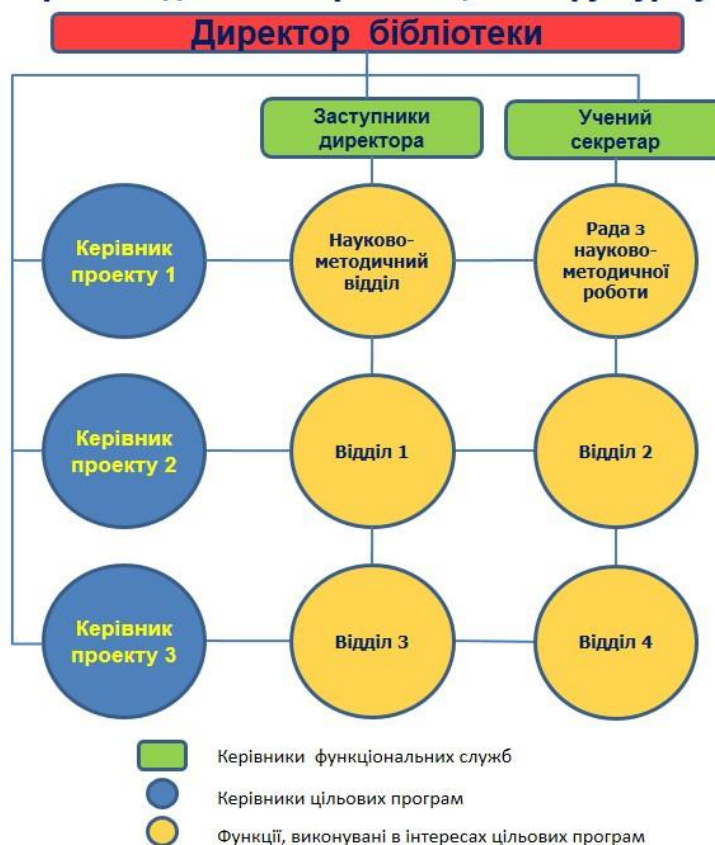
- науково-аналітична діяльність;

- науково-організаційна робота;
- підготовка інтелектуальної продукції за профілем відділу, зокрема: методичних листів, рекомендацій, науково-методичних посібників, проблемно-орієнтованих баз даних, наукових статей для професійної періодичної преси;
- інноваційно-консультаційна діяльність;
- маркетингові дослідження;
- проведення PR-менеджменту;
- зв'язок з громадськістю, робота над іміджем бібліотеки;
- організація і проведення заходів з підвищення кваліфікації та наставництво молоді.

Високі темпи соціального та інформаційного прогресу висунули на перший план такі системи управління, що виявилися здатними швидко і ефективно освоювати нововведення. У зв'язку з цим великого значення набуває реорганізація методичної діяльності бібліотек на принципах інноваційного менеджменту. Головні напрямки формування інноваційного менеджменту: розробка організаційно-методологічних основ освоєння нововведень, створення гнучкої системи навчання кадрів, визначення мотивів і чинників опору змінам і зменшення їх впливу, розрахунок параметрів необхідного ресурсного забезпечення інноваційних процесів і мотивації [1].

На даний час управління діяльністю НБ ХНМУ відбувається на базі організаційної структури, яку можна охарактеризувати як лінійно-штабну. Аналіз особливостей організації методичної роботи вузівських бібліотек на сучасному етапі, зумовив розуміння необхідності посилення управлінського характеру діяльності НБ ХНМУ і вибір оптимального варіанту – матричної адаптивної організаційної структури управління (рис. 2.), як для бібліотеки в цілому, так і для методичного відділу зокрема.

Рис. 2. Матрична адаптивна організаційна структура управління

Матрична структура побудована на принципі подвійного підпорядкування виконавців: безпосередньому керівнику функціональної служби і керівнику проекту (цільовий програми). Така структура застосовується, в першу чергу, при управлінні інноваційними розробками. Її переваги в якості додаткового організаційного механізму дозволяють більш ефективно використовувати кадровий потенціал за рахунок більш точного обліку професійно-кваліфікаційних і особистісних якостей співробітників бібліотеки – членів робочих груп; реалізувати програмно-цільове і проблемно-орієнтоване управління; динамічно перебудовувати структури при виникненні та вирішенні нових завдань [4].

Теоретичний аналіз основних положень організації методичної роботи вузівських бібліотек та визначення особливостей НБ ХНМУ дозволяє адаптувати існуючі етапи впровадження запропонованої моделі в практику.

Основні етапи впровадження організації методичної роботи НБ ХНМУ:

- аналіз;
- планування та облік;
- інформаційне забезпечення;
- контроль.

Бібліотека вузу в умовах нової освітньої парадигми, трансформації системи вищої освіти стала рівнозначною з іншими освітніми структурами вузу і взаємодіє з ними на принципах партнерства. Від стану бібліотечних ресурсів, різноманітності продуктів і послуг, рівня розвитку інформаційних технологій, а також адаптивності системи управління бібліотекою безпосередньо залежить якість освітніх послуг і ступінь задоволеності користувачів бібліотечно-інформаційним обслуговуванням [5].

Таким чином, подальший розвиток науково-методичної діяльності бібліотек вузів, співпраця для постійному обміну досвідом в цій області, та запропонований варіант удосконалення організації методичної роботи на прикладі НБ ХНМУ щодо подальшого впровадження інноваційних технологій у практичну діяльність може оптимізувати роботу вузівської бібліотеки та якість освітніх послуг.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Сулова И. М. Теоретико-методологические основы формирования различных типов менеджмента в современном библиотековедении / И. М. Сулова // Библиотеки и ассоциации в меняющемся мире: новые технологии и новые формы сотрудничества. Тема 2002 года: Электронные информационные ресурсы и социальная значимость библиотек будущего : труды Девятой Междунар. конф. «Крым 2002», Судак, 8-16 июня 2002 г. — Москва : Изд-во ГПНТБ России, 2002. — Т. 2. — С. 758-762.
2. Бачалдин Б. Н. Научно-методические службы: состояние и перспективы / Б. Н. Бачалдин // Науч. и техн. б-ки. — 1994. — № 10. — С. 22-44.
3. Ванеев А. Н. Методическое обеспечение библиотечной деятельности / А. Н. Ванеев ; Санкт-Петербургский гос. ун-т культуры и искусств. — Москва : Профиздат, 2002. — 140 с. — (Серия «Современная библиотека». Вып. 10).
4. Дубенок Т. Е. Организационное развитие систем управления библиотекой : учеб. пособие / Т. Е. Дубенок, И. М. Сулова. — Москва : МГУКИ, 2004. — 66 с.
5. Коморовская Т. В. Библиотека вуза в условиях трансформации высшего профессионального образования [Электронный ресурс] : дис. ... канд. пед. наук : 05.25.03 / Т. В. Коморовская ; ГПНТБ СО РАН. — Новосибирск, 2005. — Режим доступа: <http://www.dissercat.com/content/biblioteka-vuza-v-usloviyakh-transformatsii-vysshego-professionalnogo-obrazovaniya>. — Дата обращения: 31.03.2014.